

SPECIÁL z HISTORIE č.1

Bílého Újezda, Hrošky, Mastí a Roudného

Obsah:

- * Bílý Újezd čp.51 hostinec, prodejna masa*
- * Hroška čp.60 škola*
- * Masty čp.10 hostinec*
- * Roudné fotografie -divadlo a jiné*

BÍLÝ ÚJEZD čp. 51, do roku 1805 staré čp. 31

r. 1840

stavební úpravy do roku 1900

Nejstarší známá podoba domu je z mapy z roku 1840, kdy ještě dům stál kolmo k silnici a na jeho dvůr byla z cesty odbočka. V roce 1857 byl postaven dům nový. Stál podél silnice a byl postaven již jako hostinec. Tedy uprostřed byla chodba, na jednu stranu byl hostinský sál a na druhé straně rodina bydlela.

U domu byla veliká zahrada, na které v roce 1771 stál ještě jeden dům ale neví se kde to bylo. V roce 1771 ale oba domy stály a dostaly první čp. 30 a 31.

V roce 1771 v domě hospodařil Václav Šafář, zemřel v r. 1784, 78 let. V r. 1774 se s jeho dcerou Annou oženil František Dolek, syn ovčáka z Ještětic. Nejméně do roku 1894 bydleli v tom druhém domě a pak se nastěhovali do čp. 51. Dolkovým se narodilo 10 dětí, z nich 4 zemřely jako děti. Z jejich mladších synů se Josef Dolek oženil r. 1810 s Barborou r. Klapalovou z BÚ 22. Nejmladší syn Jan Dolek se oženil r. 1844 s Barborou r. Vaníčkovou a žili v BÚ 32. Hospodář František Dolek zemřel v roce 1822, 77 let.

Hospodářství převzal nejstarší syn František Dolek. Oddán byl s Dorotou roz. Ehlovou z BÚ 28. Měli také 10 dětí, ze kterých asi žádné nezemřelo v dětském věku. Jejich nejstarší syn Franc Dolek se v roce 1844 oženil s Barborou roz. Novákovou, dcerou šenkýře z BÚ 2. To asi způsobilo, že v domě byla také zřízena hospoda. Údajně nejstarší známý doklad o tom je z roku 1848. Z jejich dalších dětí : syn Josef Dolek se oženil s Alžbětou Školníkovou, z Hrošky 8. Dceři Dorotě Dolkové se ze 4 dětí dospělosti dožil jen syn František. V roce 1865 se oženil s Annou r. Čiháčkovou z BÚ 13, dcerou tesaře. Postavili si nový dům BÚ 59. Hospodář zemřel v roce 1845, 62 let.

Novým hospodářem se stal nejmladší syn Jan Dolek, který byl zřejmě první hostinský v BÚ 51 a postavil nový hostinec. V roce 1846 se oženil s Alžbětou Novotnou ze Solnice. Narodilo se jim sedm dcer, z nich 2x dvojčata. Tři dcery zemřely jako děti. Nejstarší dcera Anna se v roce 1867 provdala za Jana Horáka z Hrošky 12. Druhá dcera

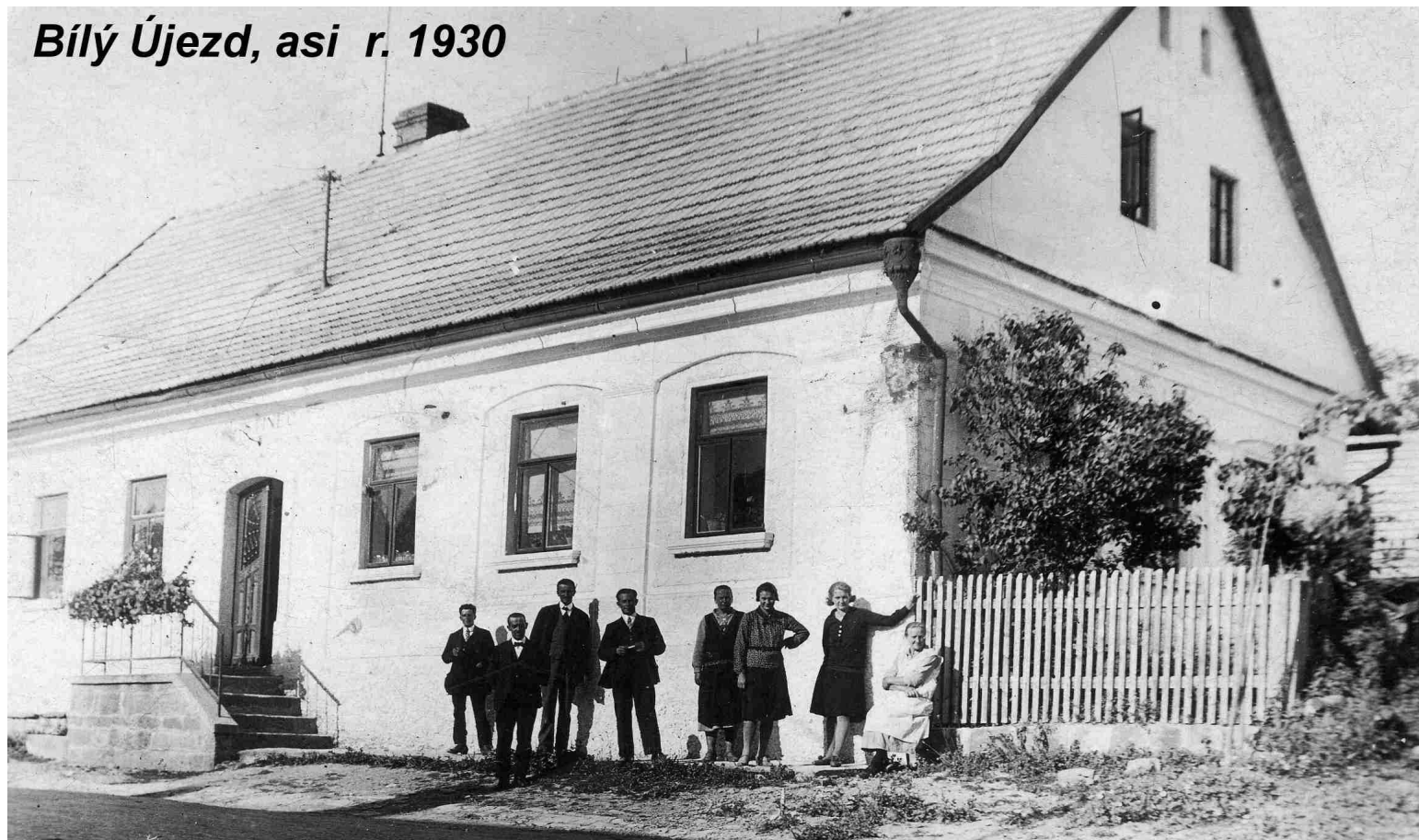
Marie byl v r. 1878 oddána s Františkem Mojžíšem z BÚ 26, děti neměli. Třetí dcera Barbora převzala hospodářství a nejmladší dcera Alžběta se v r. 1887 provdala za Františka Vaníčka do Brocné čp.17. Jejich dcera, Marie Vaníčková žila jako schovanka u Mojžíšových v BÚ čp.26. Po svatbě s Ladislavem Sedláčkem tam převzali hospodářství. Hospodář Jan Dolek zemřel roce 1874, 57 let.

Novým hospodářem a hostinským se stal Josef Fryml z Chmeliště 2, který se v r. 1875 oženil s Barborou r. Dolkovou. Z jejich 6-ti dětí se dospělosti dožily jen 3 dcery. Nejstarší dcera Lidmila zůstala svobodná a pracovala jako zdravotní sestra. Mladší dcera Alžběta Frymlová se v r. 1909 provdala za Josefa Novotného z Hrošky 17 a převzali hospodu i hospodářství. Nejmladší dcera Marie byla v r. 1905 oddána s Josefem Ehlem z BÚ 52. Hospodář Josef Fryml zemřel v roce 1885, 34 let, na souchotiny. Vdova pak pronajímala hostinec u kterého byl i řeznický obchod. Pronajímala i pozemky. Podle matrik tam jako nájemci žili Alois Hartman z Podbřezí 30 a manželkou Marií Dostálovou z Mastů 33. Po jeho smrti tam byl jako hostinský i její bratr František Dostál.

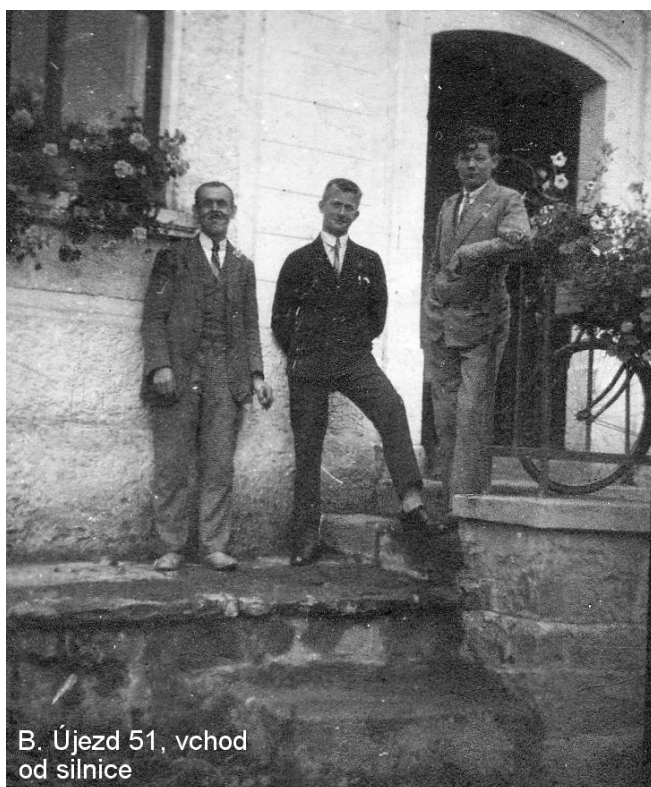
V r. 1905 měl hospodu pronajatou Josef Čiháček.

Tím končí veřejnosti přístupné matriky.

Bílý Újezd, asi r. 1930

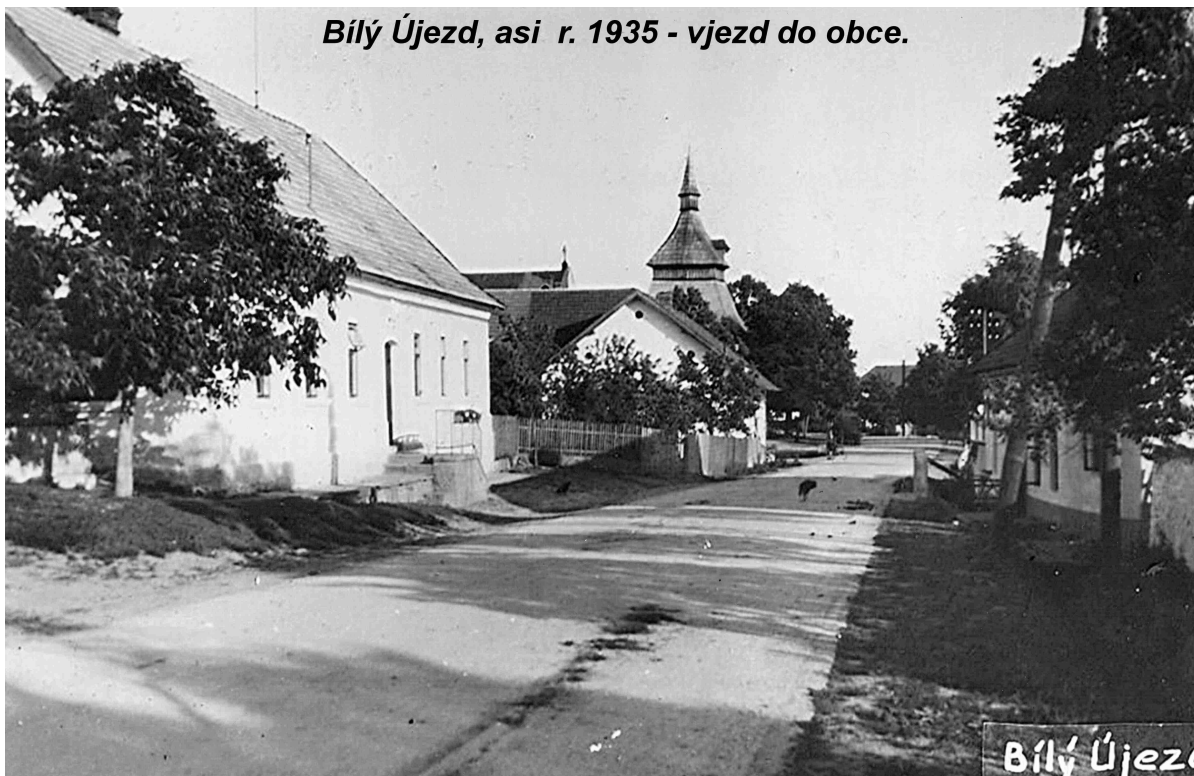

18.9.1909, svatba Josefa Novotného z Hrošky 17 a Alžběty roz. Frymlové z Bílého Újezdu 51

B. Újezd 51, vchod
od silnice

Bílý Újezd, asi r. 1935 - vjezd do obce.

Bílý Újezd

B. Újezd čp. 51 - zabijačka v r. 1917. Zprava řeznice Štěpánová a Klugrová, obě roz. Ešpandrové z Lukavice

Bílý Újezd 25. 4. 1942, kočí Schod, Jiroud, Sopoušek a Šípek, ze svatby Hlavsových z mlýna v Hrošce, před hostincem čp. 51, u Novotných

HROŠKA čp. 60, od r. 1890 škola.

Do roku 1888 chodily děti z Hrošky i Ostrova do Obecné školy v Bílém Újezdu. V Kronice Bílého Újezda, od pana Jiráska, jsou k těmto žákům uvedeny zajímavé údaje. Podle výkazu z roku 1792 z Hrošky chodilo do školy 17 chlapců a 16 děvčat, ve věku od 6 do 12-ti let. Z těchto dětí jich 15 chodilo stále, 13 přerušovaně a zbytek vůbec do školy nechodil. Jako chudí bylo zapsáno 27 dětí. V roce 1836 již z Hrošky chodilo 90 dětí, z toho 36 chudých. Z Ostrova chodilo do školy 7 dětí.

V roce 1869 byla zavedena povinná školní docházka pro děti od 6 let, po dobu 8 let, pro chlapce i dívky. Kapacita školy v Bílém Újezdu, včetně náhradních pronajatých místností, přestávala postačovat a proto se od roku 1885 začala plánovat přístavba školy. Zřejmě z finančních důvodů se

vedení obce Hroška a později i Ještětice, rozhodlo postavil si v obcích vlastní školy a tím finančně nepřispívat na školu v Bílém Újezdu. V roce 1887 povolila zemská školní rada postavit v Hrošce dvoutrídni školu. Odvolání bylo téhož roku ve Vídni zamítnuto a proto byly v roce 1888 Hroška i Ostrov, z Bílého Újezdu odškoleny. V roce 1886 chodilo do školy v Bílém Újezdu 116 dětí z Hrošky a 14 dětí z Ostrova.

Nejméně do roku 1881 stál na pozemku č.57 v Hrošce, obytný dům čp. 60. Již v roce 1780 v domě bydlela rodina Drašnarových. Jejich dům, jako mnohé další v Hrošce, shořel v roce 1881, při velké požáru Hrošky. Byl to dřevěný dům stojící kolmo k cestě. Podél cesty stála stodola. Za domem byla menší zahrada. Dům pravděpodobně již nebyl postaven znovu a Drašnarovi se odstěhovali do čp. 47, Tam se jim v roce 1886 narodilo další dítě. Když bylo povoleno postavit si vlastní školu, bylo zakoupeno místo po vyhořelém domě. Místo patřilo hostinskému Vojtěchu Bělobrádkovi z čp. 61. Podle mapy byla škola postavena několik metrů od cesty. Byla obdélníková, vzadu s přístavbou. Byly změněny i hranice pozemku školní zahrady. Škola dostala čp. 60, podle původního domu.

Podle Kroniky obce Hroška se před postavením nové školy v Hrošce, vyučovalo od září 1888 v pronajatých soukromých domech. Byly zřízeny dvě třídy : I. třídu vyučoval učitel KAREL NOVOTNÝ v čp. 95, u Ficencových, II. třídu vyučoval učitel JOSEF VOLF v čp. 36, u Svatoňových (podle matrik tam bydleli Tomášovi).

Hroška 1895 - nová škola, foto je z Muzea a galerie Orlických hor, Rychnov nad Kněžnou

O postavení nové školy je zatím pouze známo, že dne 8.4.1890 byl vysvěcen základní kámen a dne 23. 9.1890 byla škola zkolaudována. Školní rok tehdy začal dne 24.9.1890. Pak již ve škole bydleli i učitelé.

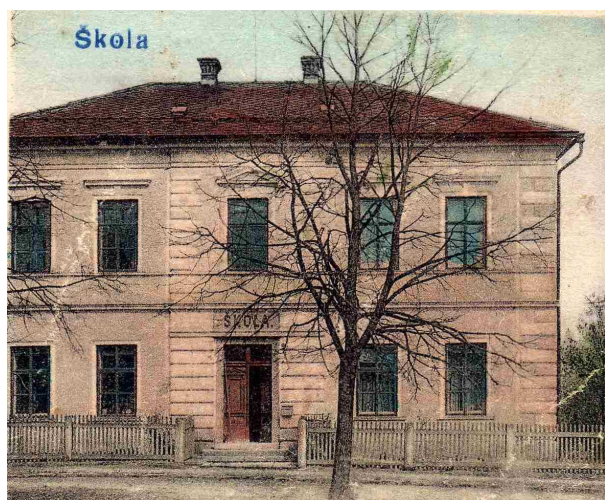
Kronika Hrošky, založená v r. 1915 (kopie Státní archiv Rychnov n. Kn.) uvádí, že v té době

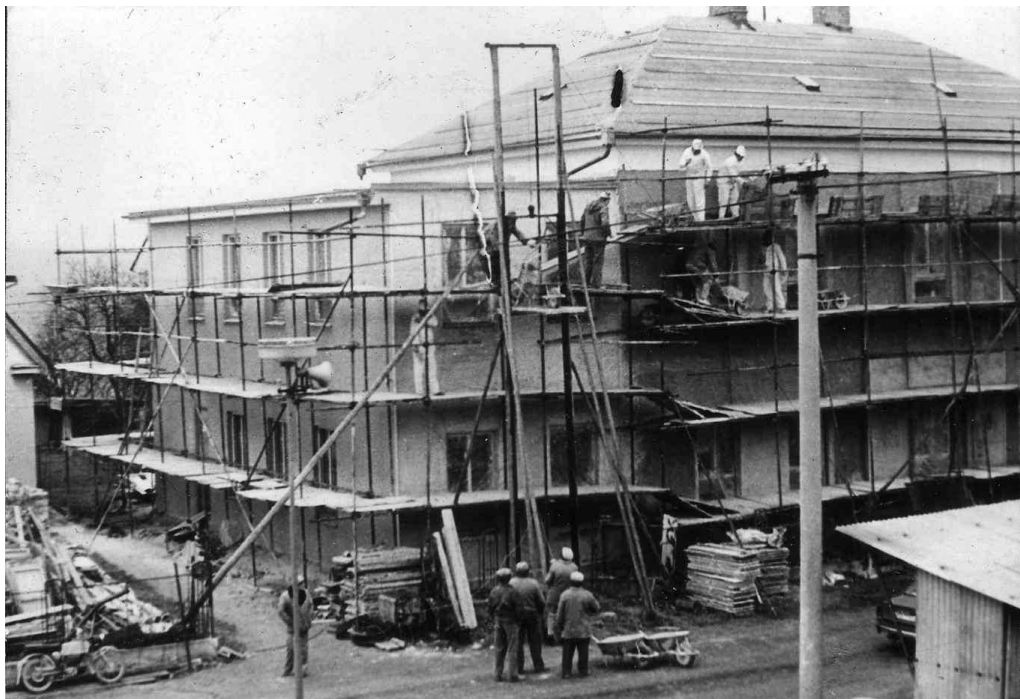
školu v Hrošce navštěvovalo 129 dětí, které byly rozděleny do dvou tříd. Každá třída měla dvě oddělení. Celkem se jednalo o 70 dívek a 59 chlapců. Dvě děti z Ostrova měly privátní školu doma.

Prvním řídicím učitelem byl **JOSEF V. VOLF** nar. 1858, syn Františka Volfa, rolníka z Libníkovic 4. Od roku 1883 učil ve škole Bílý Újezd. Oženil se s **KVĚTOSLAVOU (nebo FLORENTINOU) BREJTROVOU** z Hronova, dcerou Václava Brejtra, řídicího učitele v Hronově. Josef Volf zřejmě učil již v pronajatých prostorách v Hrošce, protože první dcera **KVĚTOSLAVA** se jim narodila v červenci 1890 v Hr 73. Její otec je zapsán jako řídicí učitel v Hr 73. Další děti se Volfovým narodily již v Hrošce 60. V r. 1896 se narodil syn **MILOSLAV** - v r. 1924 se oženil v Libušíně s **MIROSLAVOU BÍČIŠŤOVOU** z Hořic. V r. 1897 se narodila dcera **MILADA** (v r. 1920-23 učila v Hrošce) a v r. 1901 syn **OTOKAR**. V roce 1923 J. Volf učení ukončil a novým řídicím učitelem se stal **BOHUMIL ROZUM**, nar. 1890 v Petrovicích u Broumova.

Druhým definitivním učitelem byl od r. 1888 do r. 1907 **KAREL NOVOTNÝ** nar. 1868 v HK 91, syn Antonína Novotného, mistra krejčovského v Biskupském Semináři v Hradci Králové 91. Jeho manželka byla **BOŽENA roz. VONDRÁKOVÁ**, dcera Josefa Vondráka, strojvedoucího na pile v Josefodolu. Oddáni byli v r. 1898. V r. 1899 se jim v Hr 60 narodil syn **ANTONÍN**, v r. 1900 syn **KAREL** a v r. 1902 syn **JAROSLAV**.

Po roce 1950 byla ve škole zřízena i družstevní školka. Posledním učitelem v Hrošce byl František Brandejs S jeho odchodem do důchodu byla škola uzavřena a později přestavěna na obytný dům.

M A S T Y čp. 10.

Dům čp. 10 v obci Mastý, stál již v roce 1840, jako poslední dům po levé straně silnice z Mastů do Dobrého. Dům byl již tehdy zděný a stál na stejném místě jako dnes. V roce 1771 dům dostal první čp. 14, nejvyšší v Mastech. Končilo tedy u něj první číslování domů.

V roce 1771 v domě bydlela rodina Víta Školníka, šenkýře (1726 - 1792) a jeho manželky Anny, zemřela v roce 1808, 72 let. Již tehdy tam byla hospoda.

Z jejich dětí je znám syn Václav nar. 1772, který převzal hospodářství. Starší syn František se oženil s Alžbětou Látrovou z Netřeby. Postavili si dům Mastý 22 a žili tam. Dcera Marie se provdala za Josefa Kováře z Hlinného. Dcera Anna se provdala za Josefa Beka z Netřeby.

Hospodářství převzal syn Václav Školník, který se oženil s Alžbětou roz. Cvejnovou z Brocné. Narodilo se jim sedm dětí, z nich prvorozený syn Josef nar. 1793, převzal hostinec. V roce 1809 hospodyně Alžběta Školníková zemřela. Vdovec Václav Školník se oženil podruhé, s Annou roz. Drašnarovou z Hrošky 65. Narodilo se jim devět dětí. Z nich dcera Alžběta nar. 1814 se provdala za Antonína Tomáše z Mastů 26 (narozený v Hrošce). Syn Vojtěch nar. 1816 se oženil s Alžbětou Školníkovou z Mastů 22. Václav Školník zemřel v roce 1841 jako výměnkář a vdovec. Manželka mu zemřela v r. 1838, 52,5 let.

Posledním hospodářem a hostinským z rodu Školníkových se stal syn Josef Školník nar. 1793, který se v roce 1826 oženil s Dorotou roz. Dostálovou z Mastů čp. 15. Jejich nejstarší syn Josef zemřel v roce 1859, 30 let, svobodný. Dceři Anně se narodil nemanželský syn František. Není známo ani zda se dcera Petronilla nebo syn Václav dožili dospělosti. Oba manželé Školníkoví zemřeli v Mastech 10. Josef Školník roku 1849, 57,5 let, výměnkář. Vdova Dorota Školníková zemřela v roce 1876, 76,5 let, žebračka.

To již v hospodě žila rodina Hanušova. Václav Hanuš původem z Roudného 9, byl v roce 1830 oddán s Františkou roz. Dostálovou, z Mastů 15. Byla mladší sestrou Doroty,

provdané Školníkové. Hanušovi bydleli v Mastech čp. 5, kde se narodily jejich děti. Z nich syn František nar. 1838 později převzal hostinec. Dcera Anna byla v roce 1853 oddána s Janem Dinterou, rolníkem a vojákem z Kamenice. Oba manželé zemřeli v Mastech 10. Václav Hanuš zemřel v roce 1850, 50 let, hostinský. Vdova Františka Hanušová zemřela v roce 1855, 51 let.

Hostinec převzal syn František Hanuš, se svojí manželkou Annou roz. Bartošovou ze Spáleníště 10. Narodilo se jim sedm dětí. Ale již v roce 1883 zemřel hostinský František Hanuš na souchotiny, 45 let. Ke konci roku 1883 zemřela i vdova Anna Hanušová, 46 let. Dcera Marie Hanušová nar. 1863 se v roce 1886 z Mastů 10 provdala za Aloise Jirsu z Kvasin. Děti se asi po smrti rodičů odstěhovaly do domu Spáleníště 10.

Majiteli hostince se zřejmě stali Matěj Dostál z Mastů 7, s manželkou Františkou roz. Rydigrovou z Polomu. Žil s nimi i jejich syn Josef Dostál nar. 1857, rolník z Mastů 10, s manželkou Kateřinou roz. Burketovou z Houdkovic. V roce 1887 se jim tam narodil syn Jan. Další zápisy o nich v Mastech 10 nejsou. Hostinec ale pronajímali.

Je znám nájemce František Michl, původem z Roudného 6, šenkýř a pachtýř hostince Masty 10, s manželkou Antoníí r. Černou se Skalky. V roce 1878 se jim tam narodila dcera Anna.

Dalším nájemce byl Alois Hartman, syn hostinského z Podbřezí 38. Ten se v roce 1887 oženil s Marií r. Dostálovou z Mastů 33. Později se odstěhovali do Bílého Újezdu, kde měli v nájmu hostinec v čp. 51.

Další hostinským a chalupníkem byl Josef Petr z Domašína 21, s manželkou Kristinou Pohlovou z Lomu. V Mastech 10 se jim v letech 1895 až 1900 narodily tři děti.

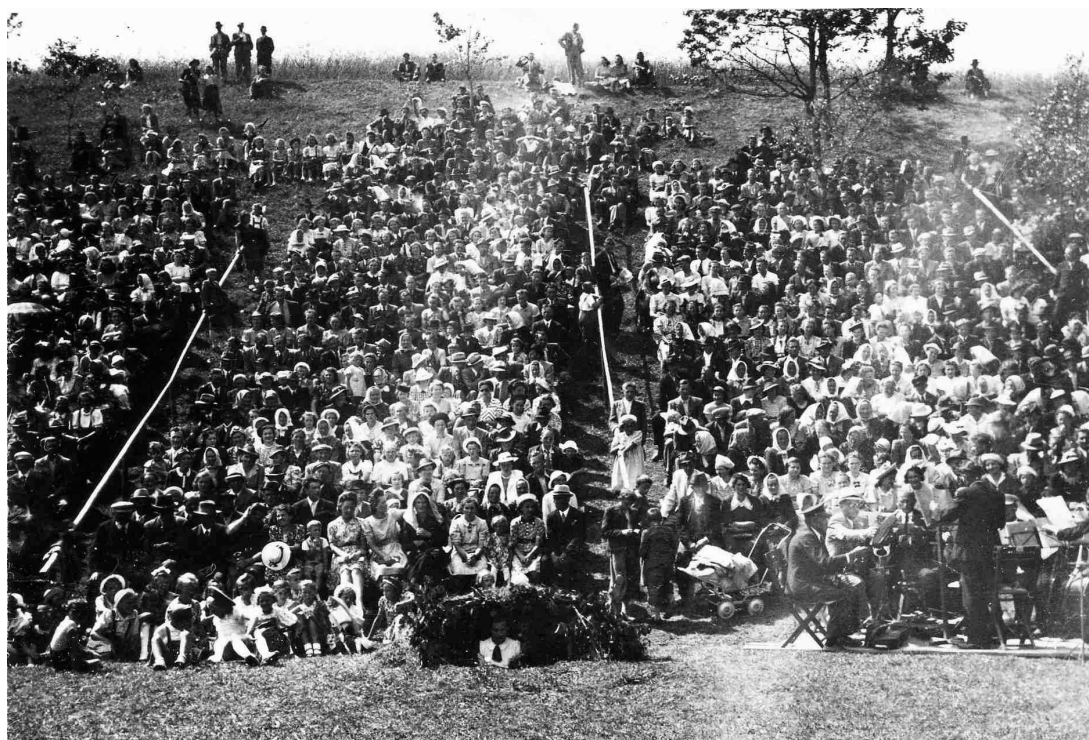
Ale již v roce 1901 se ženil František Felcman nar. 1872, jako hostinský z Mastů 10, s Josefou roz. Cvejnovou z Roudného 17. František Felcman byl vnukem Jana Felcmana, výměnkáře z Mastů 9. Narodily se jim děti. Dcera Růžena nar. 1902 žila 7 měsíců. Dcera Božena nar. 1906, později převzala obchod a asi i hostinec. Dcera Anežka nar. 1911, víc není známo.

Božena roz. Felcmanová byla v roce 1924 oddána s Aloisem Netíkem, nar. 1901, z Mastů 23, obchodním příručím. Narodily se jim dvě dcery, Věra a Zdeňka.

Roudné -zatím jen několik fotografií, ...

Dne 5. a 6.7.1930 byla v Roudném sehraána první hra - HUSOPASKA

Zpracoval : Vl. Ježek

Tisk: OÚ Bílý Újezd

K tisku připravila: knihovna Bílý Újezd

Hlavní zdroje:

- z internetu- veřejně přístupné údaje z matrik za období cca 1770 až 1935, uložených ve Stát.archivu Zámorsk
- kopie map z I.vojenského mapování cca 1770 a mapy z let 1840 až cca 1900, <https://ags.cuzk.cz>
- z fotoarchivu Obecního úřadu Bílý Újezd-skeny fotografií zapůjčených spoluobčany
- další případné zdroje uvedené v textu

Občasník

Distribuce: kancelář OÚ, knihovna v Bílém Újezdě, obchod Bílý Újezd a Hroška

Za případné příspěvky budeme rádi.

Děkujeme občanům za zapůjčení fotografií pro archiv OÚ.